

Pohjoismaiset uskontososiologit Helsingissä (Jenni Spännäri)

Jenni Spännäri
Helsingin yliopisto

Pohjoismainen uskontososiologian konferenssi, järjestyksessä 23:s NCSR, järjestettiin Helsingissä elokuussa 2016 teemalla "Wellbeing, leadership and the lifespan - Current trends in the sociology of religion". Teemamme heijasteli uskontososiologisen tutkimuskentän laavenemista ja syventymistä: uusia sosiaalisen elämän alueita, joilla uskonnollisia ilmiöitä tarkastellaan ja toisaalta uskonnollisen kentän muutoksia erityisesti johtajuuden suhteen.

Edellisestä Helsinki-kerrasta olikin jo aikaa: eri pohjoismaissa ja eri kaupungeissa joka toinen vuosi vuorotteleva konferenssi valloitti Suomen pääkaupungin viimeksi vuonna 1998 Tapio Lampisen johtaessa järjestelytoimikuntaa. Tällä kertaa tehtävään tarttui joukko kirkkososiologian ja lähialojen parissa työskenteleviä ja opiskelijoita Kati Tervo-Niemelän ja Jenni Spännärin rinnalla. Konferenssiin osallistui ilahduttavan runsaasti tieteilijöitä, kaikkiaan 135. Ilahduttavaa oli myös, että osallistujia oli runsaasti myös pohjoismaiden ulkopuolelta, kuten Sveitsistä, Iso-Britanniasta ja Irlannista.

NCSR-konferenssin tieteellinen ohjelma sai runsaasti kiitosta, ja olimme myös järjestäjinä siihen aidosti tyytyväisiä. Pidimme tärkeänä sessioiden muodostamista paperien teemojen mukaan, ja abstraktien saavuttua sessioita jumpattiinkin uuteen uskoon useampaan kertaan. Lopputulos tuntui palvelevan osallistujia: sessioissa syntyi innostunutta ja kannustavaa keskustelua, myös ja erityisesti uran alkuvaiheessa olevien tutkijoiden töistä. Palautetta kerättiin yhdessä Finland Convention Bureaun ja Taloustutkimuksen kanssa. Odotamme innolla koontia tästä vuoden loppuun mennessä - myös siksi, että osaamme välittää viestiä kiitoksista ja parannusehdotuksista seuraaville konferenssijärjestäjille.

Pääpuhujien valinnassa tavoittelimme korkeaa tieteellistä tasoa, tuoreutta ja esitelmointitaitoja, mutta myös monipuolisuutta: edustettuina olivat sekä Yhdysvallat, Sveitsi että Suomi, sekä määrälliset että laadulliset tutkimusotteet, sekä miehet että naiset.

Anne Birgitta Pessi ja Courtney Bender avasivat konferenssin keskiviikkona 17.8. uskaliaalla teemalla "Against wellbeing?". Pessin esitys "Dazed and Amazed by Moonlight: exploring the entanglements of sense of meaning & well-being" ja sen pohjalta käyty keskustelu muotoili hedelmällisen teoreettisen lähtöpisteen konferenssille. Pessin mukaan merkityksellisyyden kokemus on monella tapaa hyvinvoinnin taustalla, ja merkityksellisyys puolestaan lopulta kumpuaa kuulumisen tunteesta, hyväntekemisestä ja merkitysjärjestelmästä kuten uskonnosta. Tästä syystä uskonnontutkimuksella on tärkeä sija hyvinvoinnin tutkimuksen kivijalassa. Courtney Bender puolestaan puhui otsikolla "Individual religious authority in an era of subjective wellbeing - is it time to 'study up?'" uskonnosta ja henkisyudesta myös sekulaariksi julistautuvassa yhteiskunnassa, käyttäen kiehtovana esimerkkinä Frank Lloyd Wrightin 1930-1950-luvuilla kehittämiä suunnitelmaa utopiakaupungista, Broadacre Citystä.

Torstain pääpuhujan, Jörg Stolz in esitelmä pohjautui hänen ja kollegoidensa toimittamaan tuoreeseen kirjaan "(Un)believing in Modern Society". Stolz tiimeineen on havainnoinut laajoilla sveitsiläisillä aineistoilla erilaisia tapoja ja syitä, joilla ihmiset nyky-yhteiskunnassa määrittävät itseään uskonnottomiksi. Esitys oli inspiroiva monella tapaa - ei vähiten siksi, että sen näkökulma oli metodinen, erityisesti *mixed methods* -tutkimuksiin todella aitoa eri metodien suunnitelmallista integrointia peräänkuuluttava. Stolzia myös haastateltiin Tiedekulma-kahvilassa, aivan konferenssipaikan eli yliopiston päärakennuksen nurkalla. Kahvila tulikin lähes täyteen tarkoituksella ja vahingossa paikalle osuneita kuulijoita, joiden lisäksi haastattelu ilahdutti yleisöä

reaaliaikaisena nettilähetyksenä. Paikalle saapuneiden hyvistä kysymyksistä ja innosta päätellen tällaista formaattia kannattaa viljellä myös jatkossa. Aktiivisen mediatiedottamisen ja yhteistyön ohella avoimet tilaisuudet ovat hieno keino saada näkyvyyttä oman alan ajankohtaisille tutkimuskysymyksille ja toteuttaa tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttamistehtävää.

Myös Nancy Ammermanin perjantainen puheenvuoro otsikolla "Religion in Everyday Life: Individuals, Institutions and How We Study Them" otti kantaa näihin kaikkia empiirisiä uskonnontutkijoita yhdistäviin metatason kysymyksiin, ja oli siten antoisa lopetus konferenssille. Tämäkin luento herätti innokasta keskustelua muun muassa siitä, tarkoitetaanko *lived religion* -käsitteellä oikeastaan tarkasteltavaa ilmiötä vaiko tarkastelutapaa, ja onko empiirisellä tutkimuksella muita vaihtoehtoja kuin tarkastella elettyä uskonnollisuutta/spirituaalisuutta.

Konferensseja jälkepäin muistellessa ei liene poikkeuksellista, että monet tapahtuman parhaista hetkistä sijoittuvat sosiaalisen ohjelman puolelle. Lounasristeily aurinkoisessa Helsingin edustan saaristossa oli omiaan tuulettamaan ajatuksia sessioiden välillä. Tämän kertaisessa NCSR:ssä poikkeuksellista oli ehkä kuitenkin se, miten laajassa mittakaavassa sosiaalinen ohjelma järjestettiin erilaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kahvihetkissä, konferenssin tunnelmallisessa avajaisvastaanotossa Tuomiokirkon kryptassa ja hulvattomalla konferenssi-illallisella ravintola Sipulin kauniissa talvipuutarhassa olivat mukana rahoittajina ja kumppaneina Helsingin seurakuntayhtymä, kirkkohallitus ja Kirkon tutkimuskeskus - jotka kaikki tulivat mukaan aidosti kiinnostuneina tietämään lisää ajankohtaisista tutkimusaiheistamme. Suuri kiitos kuuluu toki myös Tieteellisten seurain valtuuskunnalle, jonka rahallinen tuki konferenssille oli merkittävä.

Edellä mainitut yhteistyösopimukset olivat ehkä alallamme uusi innovaatio, mutta ensikertalaisena konferenssijärjestäjänä tuntui, että monissa asioissa tiimimme joutui myös keksimään pyörää uudelleen. Tieto parhaista tavoista hoitaa käytännön järjestelyjä, kuten tilajärjestelyjä tai konferenssin maksuliikennettä, oli joskus hajallaan ja vaikea saavuttaa - ehkä osittain Helsingin yliopiston hallinnon mullistusten vuoksi. Tästä viisastuneena olemme ilolla mukana rakentamassa tietopakettia tai valmiimpia sapluunoita tuleville konferenssijärjestäjille, jos Helsingin yliopistossa tällaiseen aloitteeseen halutaan ryhtyä.

NCSR-konferenssin taustalla ei ole organisaatiota eikä esimerkiksi tieteellistä seuraa. Siitä huolimatta innostuneita, omistautuneita ja taitavia järjestäjiä löytyy vuosi toisensa jälkeen. Seuraava konferenssi vietetäänkin Oslossa 1.-3.8.2018. Tervetuloa mukaan!